

„Marea taină a existenței umane nu constă în a trăi, ci în a ști pentru ce trăiești.”

(F. M. Dostoievski)

Fiecare destin are o cotitură dramatică. O experiență comună poate degenera pentru un individ aparte într-o reală tragedie, ce îl transgresează inexorabil. Suntem marcați de anumite momente ce ne influențează în mod irevocabil trăirile ulterioare. Când ne înfruptăm din cupa amărăciunii, strângem în pumni voluptatea morții sau încercăm degradarea morală sub auspiciile celei mai nefavorabile sortii, suntem convinși că fatalitatea învârte roata destinului în detrimentul ei. O vorbă din popor spune că nu te poți opune ursitei. De multe ori, aceasta pare veridică. Suntem condamnați să trăim fel-de-fel de experiențe oscilante care ne zgâlțâie turnul de fildeș și ne îndreptățesc să credem în caracterul inexpugnabil al forțelor ce neucid visele. Aripile ne sunt frânte în zbor. Ne izbim de zidul intoleranței, al incomprehensibilității, al pasivității celor care ne înconjoară. Dar de ce cădem? Răspunsul e unul singur: pentru a învăța cum să ne ridicăm. O familie aflată în cădere liberă este cea a Karamazovilor. Feodor Dostoievski reușește aici poate cel mai perfectibil portret al unei țesături de sânge, în care sunt implicate firul destinului lui Alexei, împletit cu cel al existenței lui Dmitri, pe alocuri înnodat cu al lui Ivan Feodorovici, sub tutela ocrotitoare a tatălui lor – Feodor Pavlovici Karamazov. Eterogena familie este stăpânită de o singură genă care pare a-i uni sub o singură certitudine: aceea că ce le este scris nu poate fi schimbat. Puteri machiavelice se întrepătrund pentru a-i dezbină pe cei patru, dar romanul prezintă și reprezentanți divini care pot unifica întreaga familie.

În „Introducere” autorul atrage atenția asupra protagonistului romanului – Aleoșa, dar și asupra faptului că niciuna dintre trăsăturile acestuia nu sunt concepute pentru a atrage admirația cititorilor (pe mine m-a cucerit, totuși). E în natura acestui personaj ceva angelic, un altruism fără seamăn, cu adevărat eroic, demn de a fi reprezentat în capodoperele scriitorului rus.

Recenzie carte: F. M. Dostoievski - "Frații Karamazov"

Scris de Moldovan Mădălina Laura

Vineri, 23 Martie 2012 13:01 - Ultima actualizare Sâmbătă, 24 Martie 2012 09:02

Burlescul și grotescul epatează în personalitatea unicului măscărici imoral din literatură căruia îi putem atribui o desăvârșită notă de admirație – Feodor Pavlovici este mârșav, indecent, iresponsabil, scabros, teatral, adulterin, inconștient, arogant, zgârcit, lăudăros, grobian, ticălos – în fine, reunește să cuprindă în ego-ul său cele mai degradante defecte posedate de umanitate – „Să fiu ca la mine acasă? Adică natural? O, e prea mult, prea mult, dar înduioșat, primesc! Preafericite părinte, zău, nu-mi cereți să fiu natural, e prea mare ispita și-i primejdios...de altfel nici eu nu știu dac-aș ajunge vreodată să mă arăt așa cum sînt” . Viu în toată substanța sa, tatăl celor trei frați este puțin spus interesant: actant al unor roluri pe care și le asumă cu un exces de zel, un mincinos fără pereche (doar pentru a-și putea intensifica trăirile în timpul scenelor de teatru gratuite pe care le improvizează), Feodor Pavlovici e un excentric, un „bătrân măscărici”, dar nu în ultimul rând un don-juan veritabil, senzualul irecuperabil ce crede inebranabil în propria-i abilitate de a cuceri orice femeie îi este pe plac (Ivan și Aleoșa provin din a doua căsătorie a tatălui lor). Smerdeakov, un epileptic slujitor din casa acestuia, ar fi tot copilul lui Feodor, născut în urma unui viol. În Mitea rezidă aceeași destrăbălare, violență și același donjuanism ce le întâlnim la tatăl său, dar Ivan Feodorovici e un intelectual (scrie articole), e capabil de sentimente nobile (încearcă din răspuțeri să-l elibereze pe Mitea din închisoare). Pe aceștia îi unește ura atroce pentru tatăl lor. Niciunul dintre ei nu îl poate suferi pe cel care i-a abandonat când au avut mai mult nevoie (Mitea crește din mila slugii – Grigori și a soției acestuia – Marfa Ignatievna) astfel că la un moment dat Mitea, impulsiv fiind, îi mărturisește lui Aleoșa: „Nu știu, nu-mi dau seama de nimic...Poate c-am să-l omor, poate că nu. Mă tem c-o să se răscolească în mine o ură neîmpăcată în momentul acela. Simt că-l urăsc numai văzându-i mutra, nasul, ochii, zâmbetul acela nerușinat. Prea e dezgustător! Uite, de asta mă tem. Mi-e teamă că n-am să mă pot stăpâni...”.

Personajele principale par a reprezenta o prismă fațetată a personalității scriitorului: scrisă în ultima parte a vieții, opera în centrul căreia este plasată situația Karamazovilor, are diverse convergențe cu existența reală a lui Dostoievski. Încearcă și el experiența închisorii (precum Mitea), suferă de crize de epilepsie (boala pe care o are și Smerdeakov) și se schimbă radical, trecând de la liberalism la conservatorism și la religiozitate (la fel ca Aleoșa, ce își reneagă genele și reușește să demonstreze că nu e un Karamazov obișnuit). E de remarcat că prenumele autorului se regăsește în carte, denumindu-l pe extravagantul și exhaustivul părinte al celor trei băieți. Fiind ultimul roman semnat de marele scriitor rus, tind să cred că acesta e chintesența întregii sale experiențe de viață. În această capodoperă, Feodor Mihailovici Dostoievski va reuși să creeze una dintre cele mai complexe reflecții ale societății de la jumătatea secolului al XIX-lea. Impresionant la Dostoievski e felul prin care aduce într-o confluență epică desăvârșită firele narrative a unor micro-povestiri.

Întâlnim o serie de întâmplări în roman, ce dau iluzia singularității. Scriitorul rus le îmbină într-un tot unitar de o incomensurabilă valoare, ce are drept flacără ardentă soarta familiei Karamazov. Dar să vedem traiectul descendent al acestei familii: Mitea consideră că tatăl lui i-ar fi făcut o nedreptate și i-ar fi luat din banii cuveniți o sumă considerabilă. Banul e ochiul dracului, dar adevăratul măr al discordiei dintre tată și fiu e Grușenka, femeia care le sucește amândurora mințile. O „senzuală”, precum e și Feodor, aceasta îi seduce pe toți bărbații din jurul ei după ce suferă o decepție în dragoste. Ea e veșnica ispită, o Eva seducătoare, ostentativă, opulentă, dominată de un singur scop: acela de a-i fi satisfăcute toate capriciile și de a-i îngenuchea pe toți bărbații. Și Aleoșa are parte de o iubire platonice, neconsumată, cu o tânără bolnavă pe nume Lise.

O dramatică întâmplare este cea constituită de apariția lui Iliușa, fiul lui Sneghirev, provenit

dintr-o familie dezaxată. În acest suflet sălășluiește forța binelui suveran, forța poporului care se revoltă contra nedreptății (vezi episodul cu șomoilogul de câlți), sinteză a Adevărului Absolut, a spiritului onest și purificator. Kolea, prietenul cel mai bun al lui Iliușa, definește un războinic al luminii, un mic înțelept ce se impune în fața celorlați parteneri de joacă. Starețul Zosima e același trimis al Domnului care vede în Aleoșa un posibil sprijin pentru familia sa. Cu adevărat, Aleoșa e așchia care a sărit departe de trunchi. Crescut într-o mânăstire, sub influența egumenilor și mai ales a credinței în Dumnezeu, acesta crede neîncetat în mântuirea sufletelor fraților și tatălui său. O simpatie incredibilă îi este consacrată acestui tânăr care se face plăcut fără a depune un efort în acest sens. Iubit de oamenii de pretutindeni, Aleoșa suferă doar de pe urma faptului că poartă același nume cu tatăl lui. Caracterul său nu e în corespundență cu al fraților mai mari; nu se dezmente nici când e ispitit de Grușenka sau Rakitin. Rămâne neprihănit de la început până la sfârșit, nefiind un „pătimaș”, un „senzual”, un „netrebnic” cu „metehne”. Un rol important este jucat și de Katerina Ivanovna, logodnica lui Mitenka, cea care e capabilă să se jertfească pe sine pentru sufletul iubit. Ei îi rămâne îndatorat Mitea cu o sumă de 3000 de ruble, bani pe care ar trebui să îi recupereze de la tatăl său, însă nu reușește. După câteva luni în care își agresează tatăl și familia e din ce în ce mai dezbinată (autorul realizează o prezentare desăvârșită a trăirilor personajelor sale în etape critice ale existenței lor, prin maniera individuală ce l-a consacrat drept unul dintre cei mai mari scriitori ai tuturor timpurilor), Mitea – intrigat, revoltat, nervos, dornic de răzbunare, pleacă în căutarea Grușenkăi. Când nu o găsește acasă, e sigur de locul unde ar putea să o găsească. Feodor Pavlovici moare în aceeași seară. Situația iscată e una tipic dostoievskiană, surprinzătoare precum finalul neașteptat din „Idiotul” sau ca faptele săvârșite de Raskolnikov în „Crimă și pedeapsă”. Indivizii creați de Dostoievski nu sunt nici pe departe eroi infailibili: ei greșesc (Prințul Mișkin), ratează (Raskolnikov), se autodistrug (Dmitri și Feodor Pavlovici).

Soarta nu le e favorabilă (Protagonistul din „Idiotul” suferă de o boală cruntă din pricina căreia va ajunge într-un sanatoriu), norocul nu le surâde (Raskolnikov este demoralizat din pricina situației sale financiare precare), forțele destinului îi doboară (Mitea va fi închis pentru o crimă nesăvârșită de dânsul). Dacă ceva poate să meargă rău, în scrierile dostoievskiene sigur o vor face. Tragedia, drama, angoasa, abominabilul, abjectul, groaza, temerile, obsesia, ura, atrocitatea se întrepătrund în destinele Karamazovilor.

Realismul tocmai asta presupune: o oglindire fidelă a realității și nimănui nu i-a reușit ca scriitorului rus. Dacă v-aș dezvălui mai multe detalii decât până acum, aș considera că vă privez de una dintre cele mai savuroase intrigi scrise vreodată. Probabil unui lector nevizat istoricul unei familii oarecare îi va părea lung și plicticos, dar nu vă descurajați! Începuturile au farmecul lor aparte...(Molière). Aveți dreptul să abandonați lectura acestei capodopere încă de la primele rânduri, dar cu siguranța voi sunteți cei care vor ieși în pierdere. Notam la începutul acestei scurte recenzii, că există un singur motiv pentru care cădem: acela de a ne ridica și nu e nevoie decât de o singură izbire cu linia realității.

Reiterez aceeași idee: nu e necesar să greșim mereu pentru a învăța ceva. Ziua de mâine ar putea deveni mai încărcată de beatitudine și ambroziac, dacă am învăța să inspirăm celestul. Adormim, rememorând toate faptele bune pe care le-am împlinit în ziua aceea. Mulțumiți de sine, putem urca mai departe, fiindcă „atâta timp cât nu încetezi să urci treptele nu se vor termina. Sub pașii tăi care urcă se vor înmulți la nesfârșit” (Franz Kafka). Doar așa vom reuși să descoperim ce află dincolo de acea mare taină a existenței umane și poate vom găsi privind în eul nostru lăuntric și motivul pentru care trăim: trebuie doar să ne deschidem Sufletul.

Recenzie carte: F. M. Dostoievski - "Frații Karamazov"

Scris de Moldovan Mădălina Laura

Vineri, 23 Martie 2012 13:01 - Ultima actualizare Sâmbătă, 24 Martie 2012 09:02

Autor: Moldovan Mădălina Laura, Cls. a XII-a B